

Yönetim Düşüncesinin Evrimi

Daniel A. Wren
Arthur G. Bedeian
Çeviri: Ahmet Melik Aksoy

alBaraka
Yayınları

DANIEL A. WREN

Illinois Üniversitesi'nden Daniel A. Wren, Oklahoma Üniversitesi'nde David Ross Boyd Onursal İşletme Profesörü ve Harry W. Bass İşletme Tarihi Koleksiyonunun Onursal Küratörüdür. Kurucu üyesi olduğu Southern Management Association ve Management History Division of the Academy of Management derneklerinin başkanlığını yapmıştır; aynı zamanda, Academy of Management üyesidir. Oklahoma Higher Education Hall of Fame üyeliği ile onurlandırılmış ve "kuşağının önde gelen yönetim tarihçisi olarak" yaptığı katkılardan ötürü Academy of Management'ın Seçkin Eğitimci Ödülünü almıştır. Araştırmaları çok sayıda bilimsel dergide yayımlanmıştır. *Collegiate Education for Business Administration at The University of Oklahoma: A History* ve *White Collar Hobo: The Travels of Whiting Williams* kitaplarının yazarıdır. *Management Innovators: The People and Ideas That Have Shaped Modern Business* başlıklı kitabı ise Ronald G. Greenwood ile birlikte kaleme almışlardır.

ARTHUR G. BEDEIAN

(DBA) Mississippi State Üniversitesi'nde Boyd Emeritus Profesör ve Louisiana State Üniversitesi ve A&M Koleji'nde eski Ralph ve Kacoo Olinde Seçkin İşletme Profesörüdür. Academy of Management'ın eski başkanı ve Academy's Fellows Group'un eski dekanı olan Bedeian, aynı zamanda Foundation for Administrative Research, Allied Southern Business Association, Southern Management Association ve Southeastern Institute for Decision Sciences derneklerinin başkanlığını yapmıştır. Southern Management Association'ın Kurucu Üyesi ve International Academy of Management, American Psychological Association, Society for Industrial and Organizational Psychology ve Association for Psychological Science derneklerine üyedir. Aldığı ödüller arasında, Academy of Management'ın Seçkin Eğitimci ve Hizmet Ödülü, Ronald G. Greenwood Yaşam Boyu Başarı Ödülü ve Richard M. Hodgetts Seçkin Kariyer Ödülü bulunmaktadır. *Journal of Management*'in eski editörü Bedeian, *Academy of Management Review*, *Journal of Applied Psychology*, *Leadership Quarterly*, *Organizational Research Methods*, *Journal of Management History*, *Management & Organizational History* ve *Academy of Management Learning & Education* dâhil olmak üzere toplamda 18 yayın kuruluşunda bulunmuştur. Çeşitli hükümet komitelerinde görev alan Bedeian, J. William Fulbright Yabancı Bilim Adamları Kuruluna iki kez başkanlık etmiş ve National Science Foundation, National Academy of Science ve National Research Council of Canada kurumları için hakemlik yapmıştır.

AHMET MELİK AKSOY

1994 yılında Düzcce'de doğdu. 2012 yılında yüksek öğrenime başladığı Boğaziçi Üniversitesi'nde İktisat ve Tarih bölümlerinden lisans derecesini yüksek onur derecesiyle tamamladı. Mart 2018'de İbn Haldun Üniversitesi'nde lisansüstü çalışmalarına başladı ve aynı üniversitenin Tarih bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Şu an itibarıyla University of California Los Angeles (UCLA) Tarih bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir. İlgi alanları arasında on yedinci ve on sekizinci yüzyıl Osmanlı ekonomik ve sosyal tarihi, küresel kapitalizmin gelişimi, sermaye birikimi ve Akdeniz-Hint Okyanusu ticaret tarihi gibi konular bulunmaktadır. İngilizcenin yanı sıra Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça dillerinde okuma bilgisi bulunmaktadır. Hâlen çevirmenlik ve editörlük yapmaktadır.

*Beni geçmişe bağlayan
Leon, Maude ve Karen'a;
Başka bir neslin mensupları olan
Jonathan, Laura ve Lynda'ya;
Gelecekle irtibat kurmamı sağlayan
Karen Nicole, Tanner Main, Ethan Daniel, Sarah Lynn ve Caitlyn Claire'a.*

*Tarihte gizli nedenlerden ötürü
Varsenick ve Arthur Bedeian'a;
Her şey için
Lynda, Katherine ve TAB'e;
Beni çok mutlu ettikleri için
Anna-Kennon, Kate McGee, Laura Gabrielle ve Elizabeth Jane'e.*

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	1
ÖNSÖZ.....	21

1. KISIM

ERKEN DÖNEM YÖNETİM DÜŞÜNCESİ

1. BÖLÜM

Geçmişe Dair Bir Girizgâh.....	29
Kültürel Çerçeve.....	31
İktisadi Görünüm.....	32
Toplumsal Görünüm.....	34
Siyasi Görünüm.....	34
Teknolojik Görünüm.....	35
İnsanlar, Yönetim ve Organizasyonlar.....	37
İnsan.....	38
Organizasyonlar ve Yönetim.....	39
Özet.....	40

2. BÖLÜM

Sanayileşme Öncesi Yönetim.....	41
İlk Uygarlıklarda Yönetim.....	41
Yakın Doğu.....	41
Uzak Doğu.....	42

Mısır	45
İbraniler	46
Yunan Medeniyeti.....	47
Roma.....	50
Roma Katolik Kilisesi	51
Feodalizm ve Orta Çağ.....	52
Ticaretin Canlanması.....	53
Kültürel Yeniden Doğuş	58
Protestan Ahlakı.....	58
Weberyen Tezin Eleştirisi.....	63
Weber'i Destekleyen Modern Görüşler	64
Özgürlük Etiği.....	66
Piyasa Etiği.....	69
Özet.....	73

3. BÖLÜM

Sanayi Devrimi: Zorluklar ve Bakış Açısı	75
Birleşik Krallık'ta Sanayi Devrimi.....	75
Buhar Makinesi.....	76
Yönetim: Dördüncü Üretim Faktörü.....	79
İlk Fabrikalarda Karşılaşılan Yönetimsel Sorunlar.....	81
İş Gücü Problemi	82
İşe Alım.....	82
Eğitim.....	84
Disiplin ve Motivasyon.....	85
Yönetim Kabiliyeti Arayışı.....	89
İlk Fabrikalarda Yönetimin İşlevleri.....	93
Sanayi Devrimi'nin Kültürel Sonuçları	96
Çalışma Şartları.....	96
Çocuk ve Kadın İş Gücü	98
Özet.....	102

4. BÖLÜM

Erken Dönem Fabrikalarda Yönetimin Öncü İsimleri.....	103
Robert Owen: Yeni Bir Uyum Arayışı.....	103
Erken Dönem Yönetim Deneyimleri	104
Reform Çağrısı.....	106
Charles Babbage: “Asabi bir Dâhi”	110
İlk Bilgisayar.....	111
Endüstriyel İşlemlerin Analizi.....	114
Andrew Ure: Yönetim Eğitiminin Öncü İsmi.....	116
İmalatın Temel İlkeleri.....	117
Charles Dupin: Fransa’da Endüstriyel Eğitim	120
Öncü İsimler: Son Not	123
Özet.....	124

5. BÖLÜM

Amerika Birleşik Devletleri’nde Sanayi Devrimi.....	125
İç Savaş Öncesi Sanayi ve Yönetim.....	125
Erken Dönem Endüstriyel Gelişim	127
Amerikan İmalat Sistemi	130
Demir Yolları: Amerikan Yönetim Geleneğinde Öncü	133
İletişim Devrimi.....	134
Demir Yolu Çağı.....	135
Daniel C. McCallum: Sistem ve Organizasyon	136
Henry V. Poor: Yönetime Daha Geniş Bir Bakış Açısı	141
Yeni İdari Meseleler	143
Özet.....	146

6. BÖLÜM

Endüstriyel Büyüme ve Sistematik Yönetim.....	149
Amerikan Firmalarının Gelişmesi.....	149
Carnegie ve Büyük İşletmelerin Yükselişi.....	151

Sistematik Yönetimin Ortaya Çıkışı.....	154
Mühendisler ve Ekonomistler	155
Emek Sorunu.....	160
Büyük İşletmeler ve Değişen Çevre.....	164
İşletme ve Toplum: Baronlar mı, Hayırseverler mi?.....	164
İşçi ve İşveren: Gergin Bir İlişki.....	172
Özgün ve Yenilikçi Saikler.....	174
İşletme ve Devlet: Yenilik Tohumları.....	175
Birinci Kısımın Özeti.....	177

2. KISIM

BİLİMSEL YÖNETİM ÇAĞI

7. BÖLÜM

Bilimsel Yönetimin Ortaya Çıkışı.....	181
Frederick W. Taylor: İlk Yıllar	182
Taylor Midvale'de	183
Yönetimde Bilimsel Metot Arayışları	186
Performansı Arttırmaya Yönelik Teşvik Arayışları	188
Görev Yönetimi.....	193
Taylor: Yönetici ve Danışman.....	196
Taylor: Gezgın Filozof.....	203
Doğru Ücreti Davası.....	205
Watertown ve Kongre Soruşturması	211
Zihinsel Devrim.....	217
Taylor ve İnsan Faktörü.....	221
Özet	224

8. BÖLÜM

Verimlilik Öğretisini Yayımak.....	229
En Ortodoksları: Carl G. Barth	229
Başka Patikalar Çizmek: Henry L. Gantt	232

Görev ve Teşvik Primi Sistemi	233
Sanayi Alışkanlıkları	235
Grafik Yönteminin Yönetime Katkıları.....	236
Gantt: Sonraki Yıllar.....	239
Hayat Arkadaşları: Gilbrethler	241
Onun Kadar Başarılısı Yok.....	244
Böylece Bilimsel Yönetime Geçiş.....	246
Bilimsel Yönetim Hareketine Destek	249
Yönetimin First Lady'si	252
Organizasyon Yoluyla Verimlilik: Harrington Emerson	259
Hat ve Personel Organizasyonu	261
Verimlilik İlkeleri	262
Emerson'ın Verimlilik Mühendisliği ve Uygulaması	263
Kamu Kuruluşlarında Tebliğ: Morris L. Cooke.....	265
Boxly Konuşmaları.....	268
Kamu İdaresi.....	270
Özet.....	273

9. BÖLÜM

İnsan Faktörü: Yolu Açmak.....	275
Personel Yönetimi: İki Yönlü bir Miras.....	276
Sosyal Yardım ve Personel	276
Bilimsel Yönetim ve Personel.....	280
Psikoloji ve Birey.....	286
Bilimsel Psikolojiye Doğru	288
Endüstriyel Psikolojinin Doğuşu.....	289
Sosyal Birey Dönemi: Teori, Araştırma ve Uygulama.....	293
Endüstriyel Sosyolojinin Öncülleri	293
Sosyolojik Temeller.....	297
Bazı Erken Dönem Deneysel Araştırmalar.....	298
“İş Yerinin Demokratikleşmesi”	299
İşçi Sendikası Hareketi.....	300

Sendika Yönetim İş Birliğinin Değişen Doğası.....	303
İşçi Temsil Planları	306
Özet.....	308

10. BÖLÜM

Yönetim Süreci ve Örgüt Kuramının Ortaya Çıkışı	309
Henri Fayol: Hayatı ve Kariyeri.....	309
Yönetim Teorisi İhtiyacı.....	314
Yönetimin Temel İlkeleri.....	316
Yönetimin Unsurları	321
Planlama	322
Örgütleme.....	324
Komut Verme, Eş Güdüm ve Denetim	327
Son Bir Not.....	329
Bürokrasi: Max Weber.....	330
Bir İdeal Olarak Bürokrasi	331
Bürokrasinin Avantajları	334
Bürokrasinin Kusurları	335
Özet	337

11. BÖLÜM

Teori ve Pratikte Bilimsel Yönetim.....	339
Bilimsel Yönetim Araştırmaları ve Pratiği	339
Endüstriyel Yönetim Eğitimi.....	340
Uluslararası Bilimsel Yönetim Hareketi.....	344
Fransa ve Birleşik Krallık.....	344
Almanya, Avusturya, Polonya ve Rusya.....	348
Diğer Avrupa Ülkelerinde Bilimsel Yönetim	352
Bilimsel Yönetimin Avrupa'da Resmîyet Kazanması	354
Japonya, Çin ve Avustralya.....	356
Diğer Ülkelerde Bilimsel Yönetim.....	359
Endüstriyel Uygulamada Bilimsel Yönetim.....	361

Hoxie Raporu.....	364
Thompson ve Nelson Araştırmaları.....	368
Yeni Yükselen Genel Yönetim Anlayışı.....	371
Bilimsel Yönetimin Diğer Disiplinler Üzerindeki Etkisi.....	371
Erken Dönem Örgüt Kuramı	373
DuPont ve General Motors'ta Bilimsel Yönetim.....	375
İř Politikası.....	377
Özet.....	380

12. BÖLÜM

Bilimsel Yönetime Geriye Dönük Bir Bakış	383
Ekonomik Çevre: Çiftlikten Fabrikaya.....	384
Teknoloji: Yeni Ufuklar Açmak.....	387
Sosyal Çevre: Başarıdan Mensubiyete	391
Kültürel Düşünce: Çarpışma Etkisi.....	393
Sosyal İncil.....	394
Siyasi Çevre: İlericiliğın Ortaya Çıkışı	396
Bilimsel Yönetim ve İlericiler.....	397
İř Dünyası ve İlericiler.....	398
İkinci Kısımın Özeti.....	399

3. KISIM

SOSYAL BİREY ÇAĞI

13. BÖLÜM

Hawthorne Araştırmaları	405
Hawthorne Araştırmaları Başlıyor.....	406
Işıklandırma Deneyi (1924–1927).....	406
Röle Montaj Test Odası Deneyi (1927–1932).....	408
Mülakat Programı (1925–1932)	415
Seri Bađlama Gözlem Odası Deneyi (1931–1932).....	419
Toplumsal Sistemler Olarak Organizasyonlar	424

İnsan İlişkileri, Liderlik ve Motivasyon	426
İnsan İlişkileri ve İş Birliği.....	428
Anomi ve Toplumsal Düzensizlik.....	430
Yöneticilerin İnsan İlişkileri Odaklı Yetiştirilmesi	431
İnsan İlişkileri ve Motivasyon.....	433
Özet.....	435

14. BÖLÜM

Örgütsel Bütünleşme Arayışı	437
Mary P. Follett: Siyasi Filozof.....	437
Grup İlkesi.....	439
Çatışma Çözümleme.....	441
Bir İşletme Filozofu	443
Yetki, Sorumluluk ve İktidar.....	444
Liderlik Görevi.....	447
Son Bir Not.....	450
Chester I. Barnard: Bilge Yönetici.....	451
İş Birlikçi Sistemlerin Doğası.....	452
Resmî Organizasyonlar: Teori ve Yapı	455
Kabul Teorisi.....	457
Yöneticinin İşlevleri.....	458
Ahlaki Liderlik.....	461
Son Söz.....	462
Özet.....	463

15. BÖLÜM

İnsanlar ve Organizasyonlar	465
Çalışanlar: Mikro Bakış Açısı.....	465
Grup Analizi İçin Yeni Yapılar Geliştirme Süreci.....	466
İnsan İlişkileri Araştırmalarının ve Eğitimin Gelişimi.....	471
Çalışanlar Hakkında Değişen Varsayımlar.....	473
İnsanlar ve Motivasyon.....	474

İş Genişletme	479
Karar Alma Sürecine Katılım	480
Liderlik: İnsanları ve Üretimi Bütünleştirme	482
Çalışanlar: Makro Bakış Açısı.....	485
Sosyoteknik Sistemler Olarak Organizasyonlar	485
Makro Analiz İçin Yeni Araçlar.....	487
Özet.....	490

16. BÖLÜM

Organizasyonlar ve Bireyler.....	491
Organizasyonlar: Yapı ve Tasarım.....	492
James D. Mooney: Örgüt Kuramı ve Pratiği.....	492
Metinler, Öğretmenler ve Eğilimler	496
İdare Kuramının Yapı Taşları.....	501
Kontrol Aralığı.....	504
Tepe Yönetimi Bakış Açısına Doğru.....	507
Ralph C. Davis: Pater Familiae et Magister.....	507
Harry Hopf: Optimuma Doğru	510
Tepe Yönetimi Analiz Etmek	512
Mülkiyet ve Denetim	515
Görünür ve Görünmez Eller	516
Özet.....	518

17. BÖLÜM

Teori ve Uygulamada İnsan İlişkileri.....	521
İnsan İlişkilerinin Teori ve Uygulamaya Etkisi.....	521
İnsan İlişkilerini Uygulama ve Genişletme.....	522
Hawthorne Araştırmalarını Tekrar Ele Almak.....	523
Sanayi Toplumunun Öncülleri	524
Araştırma Yöntemleri ve Verileri Yorumlama	527
Özet.....	534

18. BÖLÜM

Sosyal Birey Çağına Geriye Dönük Bir Bakış	537
Ekonomik Çevre: İktisadi Buhrandan Refaha	537
Ekonomik İyileşmeye Yönelik Girişimler.....	539
Büyük İşletme.....	541
Değişim Tohumları: Yeni Teknolojiler	542
Toplumsal Çevre: Toplumsal Ahlak ve Organizasyon İnsanı.....	545
Değişen Toplumsal Değerler	546
“Manevi bir Karmaşa”	549
Toplumsal Ahlak	551
Siyasi Çevre: FDR'nin Vaadi	554
Yeni Düzen.....	554
İşçinin Konumunu Güçlendirmek	556
Üçüncü Kısımın Özeti.....	559

4. KISIM

YAKIN DÖNEME DOĞRU

19. BÖLÜM

Yönetim Kuramı ve Uygulaması.....	565
Genel Yönetimin Rönesansı.....	565
Yönetim İlkeleri ve Yönetimin İşlevleri.....	566
Peter F. Drucker ve Yönetim Uygulaması.....	568
Yönetim Eğitimi: Zorluklar ve Sonuçlar	570
“Yönetim Kuramı Karmaşası”	572
Yönetim Eğitimi: Porter-McKibbin Raporu.....	574
Yönetimde Teori ve Uygulama Ayrımı	575
Yöneticiler Ne Yapar?	579
Küresel Yönetim Çalışmaları.....	580
Değişen Sahne.....	582
İşletme Politikasından Stratejik Yönetim ve Küresel Stratejiye	582
Piyasalar ve Hiyerarşiler.....	584

Kaynak ve Bilgiye Dayalı Firma Teorileri.....	586
Yönetim ve Temsilcilik Sorunları.....	588
Çok Uluslu Şirketler ve Küresel Strateji.....	589
Stratejik Liderlik ve “Dinamik Beceriler”.....	591
Özet.....	593

20. BÖLÜM

Örgütsel Davranış ve Örgüt Kuramı.....	595
Organizasyonların İnsani Yönü.....	596
İnsan İlişkilerinden Örgütsel Davranış Teorilerine Geçiş.....	596
X ve Y Teorileri.....	598
İnsan Kaynakları Yönetimi ve Endüstri İlişkileri: Değişen Sahne.....	600
İş Tasarımı.....	604
İş Motivasyonu.....	608
Etkin Liderlik.....	611
Kişisel Özellik Aşaması.....	612
Davranışsal Aşama.....	613
Durumsallık Aşaması.....	613
Çağdaş Liderlik Teorileri.....	614
Sınır Ötesinde Yönetim.....	618
GLOBE Araştırması.....	621
Organizasyon Teorisi: Süregelen Bir Macera.....	623
Aston Araştırmaları: İş Akışı Entegrasyonu ve Üretim Sürekliliği... ..	623
Thompson: Teknolojik Karşılıklı Bağımlılık.....	624
Durumsallık Yaklaşımı.....	625
Organizasyon ve Çevre.....	626
Stratejik Seçim.....	627
Kaynak Bağımlılığı Teorisi.....	627
Popülasyon Ekolojisi.....	628
Amerikan Teorileri Yurt Dışında.....	630
Özet.....	631

21. BÖLÜM

Bilgi Çağında Bilim ve Sistemler	633
Yönetimde Bilim Arayışı	634
Yöneylem Araştırmaları (OR)	634
Geçiş Sürecinde Üretim Yönetimi.....	636
“Japonlar Yapabiliyorsa... Biz Neden Yapamayalım?”	638
Kalite ve Kalite Çemberleri.....	638
Toyota Üretim Sistemi ve Yalın İmalat.....	642
Küreselleşme ve Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu.....	643
Birinci Sınıf Üretim Arayışı	644
Sistemler ve Bilgi	645
Genel Sistem Teorisi ve Sibernetik	646
“Görünmez El”den “Dijital El”e.....	648
Küçük, Daha Küçük Bir Dünya.....	649
Bilgi ve İletişim Yoluyla Küresel Ticareti Kolaylaştırmak	652
Özet	653

22. BÖLÜM

Yükümlülükler ve Fırsatlar	655
Küresel Alanda Yönetim.....	655
İş Dünyasının Küreselleşmesi	655
Bireyler ve Organizasyonlar: Değişen Beklentilere İlişkin	659
İş Ahlakı	659
İş Ahlakına Uygun ve Küresel Davranma	663
İş ve Toplum.....	665
Sosyal Girişimcilik	670
İş ve Çevre	671
Özet	672

SON SÖZ

ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

KONU DİZİNİ.....